

Inhoudsopgave

DEEL I. VERTICALE FAMILIALE RELATIES	1
Titel I. Afstamming	3
Hoofdstuk 1. Algemeen	5
Afdeling 1. Begrip en grondslagen	5
Afdeling 2. Openbareordekarakter van het afstammingsrecht	8
Afdeling 3. Soorten verwantschap	8
§ 1. Verwantschap	9
A. Begrippen en organisatie	9
B. Gevolgen	10
1. Algemeen	10
2. Rechten van donorkinderen gebaseerd op bloedverwantschap	10
a. Inconsistente wettelijke regeling van het recht op afstammingsinformatie	10
b. Naar een afzwakking van de absolute anonimiteit van gametendonatie	12
c. Recht op zekerheid omtrent het biologische vaderschap via vergelijkend DNA-onderzoek	13
d. Recht op niet-identificeerbare gegevens van de donor	13
§ 2. Aanverwantschap	13
A. Begrippen en organisatie	13
B. Gevolgen	14
Afdeling 4. Ouderschap en kinderen	15
§ 1. Soorten ouderschap	15
§ 2. Categorieën kinderen	16
Afdeling 5. Belgisch afstammings- en erfrecht in het licht van het EVRM	19
§ 1. Belgisch recht beoordeeld door de Straatsburgse instanties	19
§ 2. Het Hof van Cassatie en de artikelen 8 en 14 EVRM	20
A. Directe werking inzake erfrecht als gevolg van de afstamming	21
B. Geen directe werking van positieve verplichtingen inzake de vaststelling van de afstamming	21

Afdeling 6. Belgisch afstammings- en erfrecht in het licht van de grondrechten	22
§ 1. Vastgestelde discriminaties als motor voor wetgevend optreden	22
§ 2. Beperkte doorwerking van het oude erfrecht bij wijze van overgangsmaatregel	26
A. Erfrecht van een niet-erkend buitenhuwelijks kind	27
B. Erfrecht van een overspelig kind <i>a patre</i>	29
C. Synthese	30
1. De nalatenschap is opge gevallen vóór 13 juni 1979	31
2. De nalatenschap is opge gevallen in de periode vanaf 13 juni 1979 maar vóór 6 juni 1987	31
3. De nalatenschap is opge gevallen na 6 juni 1987	31
Hoofdstuk 2. Vaststelling van de afstamming	33
Afdeling 1. Vaststelling van moederschap	34
Inleiding: drie vaststellingswijzen	34
§ 1. Vermelding van de naam van de moeder in de geboorteakte	34
A. Principe: vaststaande afstamming van moederszijde (<i>Mater semper certa est</i>)	34
1. Verplichting tot vermelding van de naam van de moeder in de geboorteakte	34
2. Opmaak van een geboorteakte voor een levend geboren kind, na kennisgeving van de geboorte en geboorteaangifte	36
B. Uitzonderingen	37
1. Anonieme en discrete bevalling	38
2. Levenloos geboren kinderen	39
§ 2. Erkenning door een vrouw	42
A. Algemene principes	42
1. Begripsomschrijving	42
2. Grondvoorwaarden	42
a. De naam van de moeder is niet in de geboorteakte vermeld	42
b. Toestemming van de vader of meemoeder en/of het kind	43
(1) Wettelijk vereiste toestemmingen	43
(2) Toestemmingsweigering en het geding dat daarop volgt	44
c. Uit de erkenning blijkt geen absoluut huwelijksbeletsel tussen de erkennende vrouw en de vader	45
3. Vormvoorwaarden en modaliteiten	46

B. Erkenning door een gehuwde vrouw: mededelingsverplichting	46
§ 3. Gerechtelijke vaststelling van het moederschap	47
A. Begripsomschrijving	47
B. Grondvoorwaarden	47
C. Bewijs van de bevalling	48
D. Procedure	49
Afdeling 2. Vaststelling van vaderschap	49
Inleiding: drie vaststellingswijzen	49
§ 1. Afstamming van vaderszijde binnen het huwelijk	49
A. De vaderschapsregel	49
B. Vermoedens	51
1. Tijdvak van de verwekking	52
2. Meest gunstig tijdstip (<i>Omni meliore momento</i>)	53
C. Uitzonderingen op de toepasselijkheid van de vaderschapsregel	54
1. Afwezigheid	54
2. Automatische uitschakeling van de vaderschapsregel in vier gevallen, behoudens verklaring van handhaving	54
a. Vier categorieën kinderen waarvoor het vermoeden van vaderschap niet geldt	54
b. Praktische werkwijze bij de aangifte van de geboorte	55
c. Gemeenschappelijke verklaring van handhaving van het vaderschap van de echtgenoot	56
D. Vaderschapsconflicten	57
1. Opeenvolgende huwelijken van de moeder	57
2. Bigamie in hoofde van de moeder	58
§ 2. Afstamming van vaderszijde buiten het huwelijk	58
Inleiding: twee vaststellingswijzen	58
A. Vaderlijke erkenning	59
1. Grondvoorwaarden	59
a. Het vaderschap staat niet vast krachtens de vaderschapsregel en het meemoederschap staat evenmin vast	59
b. Toestemming van de moeder en/of het kind	59
(1) Wettelijk vereiste toestemmingen	59
(2) Vorm van de toestemming en ogenblik waarop zij moet worden gegeven	61
(3) Toestemmingsweigerings en het geding dat daarop volgt	61

c. Uit de erkenning blijkt geen absoluut huwelijksbeletsel tussen de erkenner en de moeder	66
d. Afwezigheid van frauduleus oogmerk	68
(1) Frauduleuze erkenning	68
(2) Indicaties	69
(3) Beteugeling	69
3.1. Preventie	70
3.1.1. Uitstel van opmaak van de erkenningsakte	70
3.1.2. Weigering om de erkenningsakte op te maken	70
3.1.3. Verhaal tegen de weigeringsbeslissing	71
3.2. Repressie	75
3.2.1. Nietigverklaring	75
3.2.2. Strafbaarstelling	76
2. Vormvereisten	77
a. Aangifte van de erkenning	78
(1) Vereiste documenten	79
(2) Territoriaal bevoegde ambtenaar van de burgerlijke stand	81
b. Ondertekening van de aangifte van erkenning	82
c. Opmaak van de erkenningsakte	83
(1) Bevoegde ambtenaar	83
(2) Afwezigheid van wachttermijn	84
(3) Uitstel en weigering	84
3. Modaliteiten	85
a. Erkenning door een man die niet de biologische vader is	85
b. Erkenning door een onbekwame	86
c. Erkenning van een verwekt kind vóór de geboorte (prenatale erkenning)	86
d. Erkenning van een overleden kind (postume erkenning)	88
e. Erkenning van een reeds erkend kind – Opeenvolgende erkenningen	88
f. Erkenning van een kind waarvan het vaderschap reeds gerechtelijk is vastgesteld	89
g. Erkenning van een reeds geadopteerd kind	90
(1) Door de adoptant	90
(2) Door een derde	91
h. Erkenning van een te adopteren kind	91
4. Publiciteit	92

a. Algemeen	92
b. Specifieke publiciteit voor de erkenning door een gehuwde man	92
(1) Mededeling aan de echtgeno(o)t(e) van de erkenner	92
(2) Op straffe van relatieve niet-teenwerpelijkheid van de erkenning	93
(3) Kinderen erkend vóór 1 juli 2007 – Overgangsrecht	94
5. Declaratief karakter	95
B. Gerechtelijke vaststelling van vaderschap	96
1. Grondvoorwaarden	96
a. Het vaderschap staat niet vast krachtens de vaderschapsregel, noch op grond van een erkenning en het meemoederschap staat evenmin vast	96
b. Afwezigheid van succesvol uitgeoefend recht van verzet	97
c. Afwezigheid van absoluut huwelijksbeletsel tussen moeder en vermeende vader	99
d. Afwezigheid van frauduleus oogmerk	101
2. Bewijs	102
a. Drie mogelijke manieren om het vaderschap te bewijzen	102
(1) Bewijs door bezit van staat ten aanzien van de vermeende vader	102
(2) Bewijs door alle wettelijke middelen	103
2.1. Overzicht van de toegelaten wettelijke bewijsmiddelen	104
2.2. Meest waarheidsgetrouw bewijsmiddel: deskundigenonderzoek	104
(3) Bewijs door een vermoeden van vaderschap wegens geslachtsgemeenschap met de moeder gedurende het wettelijk tijdperk van de verwekking	108
b. Bewijs van niet-vaderschap	110
3. Titarissen van de vordering	111
4. Termijn	112
5. Partijen in het geding en vertegenwoordiging	114
6. Publiciteit	116
a. Algemeen	116
(1) Mededeling van de betekening van de uitspraak aan het Openbaar Ministerie en de griffier door de gerechtsdeurwaarder	116

(2) Toezending van de nodige gegevens door de griffier aan de ambtenaar van de burgerlijke stand	117
(3) Opmaak van gewijzigde akten	117
(4) Kennisgeving van de beslissing aan de kinderen ouder dan twaalf jaar van de persoon wiens familienaam werd gewijzigd	118
b. Bijzondere publiciteit bij de gerechtelijke vaststelling van het vaderschap van een gehuwde man	118
(1) Verplichting tot betekening van het vonnis	118
(2) Op straffe van relatieve niet-tegenwerpelijheid van het vonnis	118
Afdeling 3. Vaststelling van meemoederschap	119
Inleiding: drie vaststellingswijzen	119
§ 1. Afstamming van meemoederszijde binnen het huwelijk	121
A. De meemoederschapsregel	121
B. Uitzonderingen	121
C. Conflicten	121
§ 2. Afstamming van meemoederszijde buiten het huwelijk	122
A. Meemoederlijke erkenning	122
B. Gerechtelijke vaststelling van meemoederschap	123
Hoofdstuk 3. Betwisting van de afstamming	127
Afdeling 1. Betwisting van moederschap	128
§ 1. Betwisting van het moederschap dat blijkt uit de geboorteakte	128
A. Ontvankelijkheid	129
1. Afwezigheid van bezit van staat	129
2. Titularissen van de vordering	129
3. Termijn	130
B. Gegrondheid	131
C. Geen automatische vaststelling van het moederschap van de beweerde moeder	131
§ 2. Betwisting van een moederlijke erkenning	131
A. Gemeenrechtelijke betwisting van een moederlijke erkenning	132
1. Ontvankelijkheidsvoorwaarden	132

a. Algemeen: afwezigheid van bezit van staat ten aanzien van de erkennende vrouw	132
b. Bijzondere voorwaarde voor de erkennende vrouw en degenen die tot deze erkenning hebben toegestemd: een wilsgebrek	132
c. Titularissen van de vordering	134
d. Termijnen	135
2. Gegrondheid van de vordering	135
B. Bijzondere procedure tot nietigverklaring van een moederlijke erkenning	137
§ 3. Betwisting van het gerechtelijk vastgesteld moederschap	138
Afdeling 2. Betwisting van vaderschap	139
§ 1. Betwisting van het vaderschap van de echtgenoot	139
A. Ontvankelijkheid	140
1. Afwezigheid van bezit van staat ten aanzien van de echtgenoot	140
a. Vereisten voor deugdelijk bezit van staat: rechterlijke appreciatie	140
b. Ongrondwettigheid van het absolute karakter van de grond van niet-ontvankelijkheid	140
2. Een levensvatbaar geboren kind	144
3. Geen toestemming van de echtgenoot tot kunstmatige inseminatie of tot een andere daad die de voortplanting tot doel had	145
4. Titularissen en termijnen	148
a. Vordering van de moeder	149
b. Vordering van de echtgenoot	149
(1) Duur van de vervaltermijn	149
(2) Vertrekpunt	150
(3) Overgangsrecht	151
c. Vordering van het kind	151
(1) Ongrondwettige toepassing van de wettelijke vervaltermijn bij biologisch en socioaffectief niet-vaderschap	152
(2) Ongrondwettigheid van het gebrek aan overgangsbepaling voor kinderen geboren vóór 1 juli 1985 die het niet-vaderschap van de echtgenoot ontdekten na 1 juli 2007	155

(3) Ongrondwettige toepassing van de wettelijke vervaltermijn bij socioaffectief vaderschap en ontdekking van het biologisch niet-vaderschap vóór de leeftijd van 22 jaar	157
d. Vordering van de beweerde biologische vader	160
(1) Duur van de vervaltermijn	160
(2) 2-in-1-vordering	161
(3) Overgangsrecht	161
e. Vordering van de beweerde meemoeder	162
f. Vordering van de bloedverwanten van de overleden echtgenoot	162
g. Vordering van de vorige echtgenoot	163
5. Partijen in het geding	163
B. Gegrondheid	166
1. Bewijs van niet-vaderschap door alle wettelijke middelen	167
2. Gevallen waarin het vaderschap zonder verdere bewijsvoering kan worden betwist	168
a. De gevallen bedoeld in artikel 316 <i>bis</i> oud BW	169
b. De afstamming van moederszijde is via erkenning of een onderzoek naar het vaderschap vastgesteld	170
c. Het vaderschap van de echtgenoot werd preventief betwist	171
C. Mogelijke gevolgen van een succesvolle betwistingsvordering	171
1. Terugbetaling van onderhoudsbijdragen wegens onverschuldigde betaling	171
2. Schadevergoeding voor de bedrogen (ex-)echtgenoot	172
§ 2. Betwisting van een vaderlijke erkenning	174
A. Gemeenrechtelijke betwisting van een vaderlijke erkenning	174
1. Algemene ontvankelijkheidsvoorwaarden	174
a. Afwezigheid van bezit van staat ten aanzien van de erkennende man	174
(1) Vereisten voor deugdelijk bezit van staat: rechterlijke appreciatie	175
(2) Ongrondwettigheid van het absolute karakter van de grond van niet-ontvankelijkheid	175
b. Een levensvatbaar geboren kind	178
2. Bijzondere ontvankelijkheidsvoorwaarde voor de vordering van degenen die tot de erkenning hebben toegestemd: een wilsgebrek	178

3. Titularissen van de vordering	180
4. Termijnen	182
a. Vordering van de moeder	182
b. Vordering van het kind	183
c. Vordering van de erkenner	184
d. Vordering van de beweerd biologische vader	185
(1) Duur en vertrekpunt van de vervaltermijn	185
(2) 2-in-1-vordering	186
(3) Overgangsrecht	186
3.1. Kind geboren vóór 1 juli 2007 en kennisneming van de erkenning op of na 10 januari 2019	186
3.2. Kind geboren vóór 1 juli 2007 dat nadien is erkend en van wiens erkenning de beweerd ouder op 10 januari 2019 al meer dan een jaar kennis had	187
3.3. Kind geboren op of na 1 juli 2007 maar vóór 10 januari 2019 en van wiens erkenning de beweerd ouder op 10 januari 2019 al meer dan een jaar kennis had	188
e. Vordering van de beweerd meemoeder	188
5. Partijen in het geding	188
6. Gegrondheid van de vordering	189
7. Mogelijke gevolgen van een succesvolle betwistingsvordering	191
a. Terugvordering van onderhoudsbijdragen wegens onverschuldigde betaling	191
b. Schadevergoeding voor de bedrogen erkenner	192
B. Nietigverklaring van een zonder toestemmingen gedane erkenning	194
1. Toepassingsgebied	194
2. Ontvankelijkheid	195
a. Bezit van staat ten aanzien van de erkenner is geen grond van niet-ontvankelijkheid	195
b. Titularissen van de vordering	195
c. Termijn	196
d. Partijen in het geding	196
3. Gegrondheid	197
C. Vernietiging van een incestueuze erkenning	198
D. Vernietiging van een frauduleuze erkenning	200
1. Titularissen	200

2. Termijn	201
3. Toetsing van het belang van het kind	201
§ 3. Betwisting van gerechtelijk vastgesteld vaderschap	202
A. Ontvankelijkheid	202
B. Bijzondere procedureregels	203
1. Titularissen van de vordering	203
2. Termijn	203
3. Partijen in het geding	203
C. Gevolgen van een succesvolle betwisting van het gerechtelijk vastgesteld vaderschap na derdenverzet	204
Afdeling 3. Betwisting van meemoederschap	204
§ 1. Betwisting van het meemoederschap van de echtgenote	204
A. Ontvankelijkheid	204
B. Gegrondheid	205
§ 2. Betwisting van een meemoederlijke erkenning	206
A. Gemeenrechtelijke betwisting	206
1. Ontvankelijkheid	206
2. Gegrondheid	207
B. Nietigverklaring van een meemoederlijke erkenning wegens strijdigheid met de openbare orde	208
§ 3. Betwisting van gerechtelijk vastgesteld meemoederschap	209
Hoofdstuk 4. Gevolgen van de afstamming	211
Afdeling 1. Algemeen	211
§ 1. Regel	211
§ 2. Uitzonderingen met betrekking tot de overspelige afstamming ten nadele van overspelige ouders	212
A. Verlies van huwelijksvoordelen en schenkingen	212
1. <i>Ratio legis</i>	213
2. Verklaring van handhaving bij notariële akte	214
3. Vaststelling van de overspelige afstamming na overlijden	214
4. Derden te goeder trouw	214
B. Uitsluiting van erfrecht	215

Afdeling 2. Belgische nationaliteit na vernietiging van een afstammingsband	215
Afdeling 3. Naam	217
§ 1. Historiek	217
§ 2. Verkrijging van de familienaam als gevolg van oorspronkelijke afstamming	221
A. Enkel het moederschap staat vast	221
B. Enkel het vaderschap staat vast	222
C. Moederschap en vaderschap staan tegelijk vast	222
1. Keuzerecht	222
a. Uitoefening	223
b. Regeling bij onenigheid of weigering een keuze te maken	224
2. Eenheidsregeling voor gemeenschappelijke kinderen	225
D. Vaderschap komt na moederschap vast te staan of <i>vice versa</i>	226
1. Tweede afstammingsband via erkenning	227
a. Verklaring van naamskeuze bij aangifte van erkenning met inspraak van het kind vanaf 12 jaar	227
b. Keuzerecht van de ouders of het meerderjarige kind	227
c. Taak van de ambtenaar van de burgerlijke stand	228
2. Tweede afstammingsband via onderzoek naar het ouderschap	228
a. Keuzerecht van de ouders of het meerderjarige kind	228
b. Taak van de familierechter	229
c. Taak van de ambtenaar van de burgerlijke stand	229
E. Vervanging van vaderschap of moederschap	230
a. Keuzerecht van de ouders of het meerderjarig kind na een 2-in-1-vordering	230
b. Taken van de rechter en de ambtenaar van de burgerlijke stand	230
F. Weerslag van de naamsverandering van een ouder voor diens kinderen	230
1. Principe van automatische naamsverandering van alle kinderen jonger dan 12 jaar	230
2. Naamsverandering op eigen verzoek van kinderen van 12 jaar of ouder	231
a. Vervaltermijn voor het verzoek	231
b. Publiciteit voor de uitoefening van het instemmingsrecht	231
G. Meemoederschap staat vast	232

H. Overgangsrecht met het oog op toekenning van de moeders-naam of een dubbele naam	232
1. Principiële toepassing van het vroegere recht bij een bestaand gemeenschappelijk kind	232
2. Uitzonderlijke toepassing van het nieuwe recht	233
a. Voorwaarde: ontstentenis van gemeenschappelijke meerderjarige kinderen op het ogenblik van naamkeuze	233
b. Mogelijkheden tot naamkeuze voor ouders zonder gemeenschappelijk meerderjarig kind	233
(1) Alle kinderen zijn geboren of geadopteerd vóór 1 juni 2014	233
(2) Na een eerste (minderjarig) kind (geboren of geadopteerd onder het oude recht) wordt een volgend kind geboren of geadopteerd na 1 juni 2014	234
(3) Wijziging van de afstamming na 1 juni 2014 met betrekking tot een voordien geboren kind	235
3.1. Creatie van een tweezijdige afstammingsband	235
3.2. Vervanging van een bestaande dubbele afstammingsband	235
§ 3. Naam van de vondeling	235
§ 4. Naamsverandering en voornaamsverandering op basis van een administratieve procedure	236
A. Familienaamsverandering na een procedure bij de FOD Justitie	237
1. Voorwaarden	237
2. Procedure	240
3. Gevolgen	240
a. Recht van de verzoeker om de nieuwe naam te dragen vanaf de melding in de DABS	240
b. Weerslag op de kinderen van de verzoeker	241
(1) Automatische naamsverandering voor kinderen jonger dan 12 jaar	241
(2) Inspraakrecht voor kinderen vanaf 12 jaar	241
4. Mogelijkheid tot intrekking of vernietiging van de verleende vergunning	242
5. Verhaal na weigering	242
B. Eenmalige familienaamsverandering op verklaring bij de ambtenaar van de burgerlijke stand	244
1. Titularissen van het keuzerecht	244

2. Beperkte naamskeuze	245
a. Bij een oorspronkelijke afstammingsband	245
b. Bij een adoptieve afstammingsband	246
(1) Na gewone adoptie	246
(2) Na volle adoptie	247
3. Procedure	248
a. Verzoek bij de territoriaal bevoegde ambtenaar van de burgerlijke stand	248
b. Controle van de gerechtelijke antecedenten	248
c. Opmaak van een akte van naamsverandering	249
d. Eenmalig karakter	249
4. Gevolgen van de naamsverandering	250
a. Algemeen	250
b. Weerslag op de kinderen van de betrokkene	250
(1) Geen gevolgen voor meerderjarige of ontvoogde minderjarige kinderen	250
(2) Automatische naamsverandering voor kinderen jonger dan 12 jaar	250
(3) Inspraakrecht voor niet-ontvoogde minderjarige kinderen vanaf 12 jaar	251
5. Verhaal tegen de weigering	251
C. Voornaamsverandering bij de ambtenaar van de burgerlijke stand	252
1. Gronden	252
2. Procedure	253
3. Gevolgen	253
4. Verhaal na weigering	254
§ 5. Naamsverbetering	254
A. Vordering tot verbetering van de akte van de burgerlijke stand na een procedure voor de familierechtbank	255
B. Verbetering van een materiële vergissing door de ambtenaar van de burgerlijke stand	256
§ 6. Naamsbetwisting	257
Afdeling 4. Alimentatie	258
§ 1. Gemeenrechtelijke familiale onderhoudsverplichting	258
A. Personeel toepassingsgebied	258
1. Bloedverwanten in de rechte lijn	258

2. Schoonouders en schoonkinderen	259
B. Voorwerp van de onderhoudsverplichting	260
C. Grondvoorwaarden voor het recht op levensonderhoud	261
1. Behoeften van de schuldeiser	261
a. Gezinslasten van de schuldeiser	262
b. Gezinsinkomsten van de schuldeiser	262
c. Onwaardigheid van de schuldeiser	262
2. Vermogen van de schuldenaar	263
D. Juridische kenmerken	263
1. Wederkerige onderhoudsverplichting	263
2. Onderhoudsverplichting van dwingend recht	264
3. Veranderlijke onderhoudsverplichting	264
4. Persoonlijke onderhoudsverplichting	264
5. De toegewezen onderhoudsgelden zijn, zoals lonen, ten dele niet vatbaar voor inbeslagneming	264
§ 2. Verplichtingen van ouders om te zorgen voor hun kinderen	265
A. Bijzondere onderhoudsplicht van de ouders	265
1. Voorwerp van de onderhoudsplicht (<i>obligatio</i>)	265
2. Grondslag en bijzondere kenmerken	266
3. Voortbestaan van de verplichting na de meerderjarigheid	267
4. Artikel 203 oud BW <i>versus</i> artikel 371 oud BW	272
5. Bijdrage van elke ouder (<i>contributio</i>) in verhouding tot zijn respectieve aandeel in de samengevoegde middelen	273
6. Kosten waarin de ouders dienen bij te dragen	276
a. Gewone kosten	277
b. Buitengewone kosten	278
(1) Bij KB bepaalde lijst van buitengewone kosten	281
(2) Wijze van afrekening	282
(3) Buitengewone kosten die het voorwerp moeten uitmaken van voorafgaand overleg en akkoord	283
3.1. Bij KB bepaalde lijst	283
3.2. Praktische werkwijze ingeval de andere ouder niet reageert	284
(4) Regeling ingeval de andere ouder de tenlasteneming van een uitgave weigert	285
(5) Verjaringstermijn	286
c. <i>All-in</i> onderhoudsbijdrage	286

7. Invordering van de onderhoudsbijdrage	288
8. Kindrekening	290
9. Indexering van rechtswege	293
a. Toepassingsgebied	293
b. Indexatieformule	294
c. Mogelijke afwijking/uitsluiting van de wettelijke regels	294
10. Mogelijkheid tot automatische verhoging van de toegekende onderhoudsuitkering	295
11. Commissie voor onderhoudsbijdragen en mogelijke berekeningswijze bij KB	296
12. Explicitering en motivering van de rechterlijke beslissing inzake kinderalimentatie	297
a. Toepassingsgebied	297
b. Verplichte vermelding van acht relevante elementen	298
c. Bewijsproblemen	302
d. Bijzondere motiveringsverplichting	303
13. Rechtvaardiging en verduidelijking van het bedrag van de overeengekomen kinderalimentatie	303
a. Toepassingsgebied van de verplichting	303
b. <i>Ratio</i>	304
c. Concretisering	304
d. Sanctionering	306
B. Bijzondere onderhoudsplicht van de stiefouder en de langstlevende wettelijk samenwonende partner van de ouder	306
1. Aard	307
2. Voorwerp	307
3. Draagplicht van de onderhoudsplichtige	307
C. Bijzondere onderhoudsplicht van de vermoedelijke verwekker	308
1. Inleiding	308
2. Ontvankelijkheidsvereisten	309
3. Grondvereisten	309
a. Bewijs	309
b. Tegenbewijs	310
c. Gemeenschap met meerdere mannen	310
4. Procedure	311
a. Persoonlijk karakter van de vordering	311
b. Vertegenwoordiging	311

c. Afwezigheid van termijn	312
d. Rechtspleging	312
(1) Partijen zijn het eens	312
(2) Betwisting over het bestaan van de gemeenschap of over het bedrag van de uitkering	313
5. Gevolgen	313
a. Onderhoudsuitkering	313
(1) Inhoud en kenmerken	313
(2) Last van de nalatenschap	313
(3) Einde van de onderhoudsplicht na vaststelling van de vaderlijke afstamming	314
b. Huwelijksbeletselen	314
c. Geen vaststelling van juridisch vaderschap	314
§ 3. Onderhoudsvorderingen ten laste van de nalatenschap	315
Algemeen	315
A. Gemeenschappelijke kenmerken	315
1. Behoeftigheid van de onderhoudsgerechtigde	315
2. De onderhoudsgerechtigde mag niet onwaardig zijn om te erven	316
3. Vervaltermijn	316
4. Last van (het nettoactief van) de nalatenschap	316
5. Betaling en zekerheidstelling	317
B. Onderhoudsvordering van de langstlevende echtgenoot	317
1. Oorsprong en aard	317
2. Hoedanigheid van echtgenoot	318
3. Bedrag	318
C. Onderhoudsvordering van de ascendenten van de kinderloos overleden erflater	318
§ 4. Pluraliteit van onderhoudsplichtigen en onderhoudsgerechtigden	320
A. Pluraliteit van onderhoudsplichtigen	320
B. Pluraliteit van onderhoudsgerechtigden	324
§ 5. Verhaal	325
A. Geen verhaal van de onderhoudsplichtige op de onderhoudsgerechtigde	325
B. Verhaal van de onderhoudsplichtige op een medeschuldenaar	325
C. Verhaal van een derde op de onderhoudsplichtige(n)	326
D. Verhaalsrecht van het OCMW	326

1. Terugvordering van het leefloon	327
a. Toepassingsvoorwaarden en beperkingen	327
b. Procedure	329
2. Terugvordering van de kosten van maatschappelijke dienstverlening	330
a. Toepassingsvoorwaarden en beperkingen	330
b. Procedure	332
§ 6. Gerechtelijke stappen tegen de in gebreke blijvende onderhoudsplichtige	332
A. Algemeen: wijzen van uitvoering van de onderhoudsplicht	332
B. Bevoegde rechtbank en gedinginleidend stuk	333
C. Vorderen van onderhoudsgeld voor het verleden	334
D. Vorderingen tot wijziging van toegekend of overeengekomen onderhoudsgeld	336
E. Methodes van gedwongen tenuitvoerlegging	337
1. Beslag	337
2. Ontvangstmachtiging	338
a. Toepassingsgebied	338
b. Werking en toekenning	339
c. Verplichte vermelding van de mogelijkheid tot ontvangstmachtiging in vonnissen en overeenkomsten inzake kinderalimentatie	341
d. Problemen van samenloop	342
3. Strafsancties	342
a. Onder gelding van het Strafwetboek van 8 juni 1867	343
b. Onder gelding van het Strafwetboek van 29 februari 2024	344
§ 7. Dienstverlening door de Dienst voor alimentatievorderingen bij de FOD Financiën	347
A. Toegangsvoorwaarden	350
B. Toekenning van voorschotten	351
C. Inning, invordering en terugvordering	352
1. Inning en invordering ten laste van de onderhoudsplichtige	352
2. Terugvordering ten laste van de onderhoudsgerechtigde	353
D. Verplichte vermelding van de gegevens en opdracht van de DAVO in vonnissen en overeenkomsten inzake kinderalimentatie	353
§ 8. Algemene voorrechten op roerend goed voor onderhoudsschulden	353
A. Ten gunste van de onderhoudsschuldeiser	353
B. Ten gunste van de DAVO	354

§ 9. Centraal bestand van vonnissen, arresten en akten houdende toekenning van een onderhoudsuitkering	354
Afdeling 5. Ouderlijk gezag	357
Titel II. Adoptie	359
Hoofdstuk 1. Algemeen	361
Afdeling 1. Definitie	361
Afdeling 2. Historiek	361
Afdeling 3. Aantasting van het adoptierecht door rechtspraak van het Grondwettelijk Hof	364
Afdeling 4. Federaal en regionaal adoptierecht	366
§ 1. Bronnen en <i>ratio</i> van het federale adoptierecht	366
§ 2. Regionaal adoptierecht	367
Afdeling 5. Twee vormen van adoptie	370
Hoofdstuk 2. Grondvoorwaarden voor adoptie	371
Afdeling 1. Instellingsvoorwaarden	371
§ 1. Wettige redenen	371
§ 2. Hoger belang van de minderjarige en eerbied voor de fundamentele rechten die hem op grond van het internationaal recht toekomen	376
§ 3. Bekwaamheid en geschiktheid voor adoptie van een minderjarige	376
§ 4. Wettige belangen	377
Afdeling 2. Vereisten inzake de burgerlijke staat	378
§ 1. Adoptant(en)	378
A. Eenpersoonsadoptie	378
B. Tweepersoonsadoptie	378
C. Adoptie door de voormalige partner	381

1. Historiek van de invoering	381
2. Voorwaarden	383
a. In hoofde van de kandidaat-adoptant	383
b. In hoofde van de adoptandus	383
(1) Drie wettelijke cumulatieve voorwaarden	383
(2) Afzwakking door het Grondwettelijk Hof	384
3. Wettelijke onmogelijkheid tot (volle) adoptie door twee voor- malige partners die fungeren als pleegzorgers	385
D. In leven zijn bij de neerlegging van het verzoekschrift	387
§ 2. Adoptandus	387
Afdeling 3. Leeftijdsvereisten	388
§ 1. Adoptant(en)	388
§ 2. Adoptandus	389
Afdeling 4. Toestemmingen tot adoptie	390
§ 1. Wettelijk vereiste toestemmingen	390
A. Toestemming van de adoptandus vanaf 12 jaar	390
B. Toestemming van de ouder(s) of de voogd van de adoptandus	391
1. Adoptandus heeft (een) juridische ouder(s)	391
2. Adoptandus heeft geen juridische ouder meer (in leven)	392
C. Toestemming van de echtgenoot of samenwonende partner van adoptant en adoptandus	393
§ 2. Vorm van de toestemming	393
§ 3. Toestemming tot de adoptie zonder kennis van de identiteit van de adoptant(en)	394
§ 4. Intrekking van de toestemming tijdens de procedure	394
§ 5. Toestemmingsweigering en het verhaal daartegen	395
Hoofdstuk 3. Adoptieprocedure	399
Afdeling 1. Voorbereiding tot adoptie	400
§ 1. Toepassingsgebied	400
§ 2. Regionale bevoegdheid	400
§ 3. Inhoud van de voorbereiding	401

Afdeling 2. Vaststelling van de geschiktheid om te adopteren	402
Afdeling 3. Eigenlijke rechtspleging	404
§ 1. Inleiding van de procedure	404
A. Gedinginleidend stuk: eenzijdig verzoekschrift	404
B. Bevoegde rechtbank	404
C. Bij het verzoekschrift te voegen stukken	405
D. Kennisgeving van het verzoekschrift	405
§ 2. Onderzoek door het Openbaar Ministerie: moraliteitsonderzoek van de kandidaat-adoptant(en) en inwinning van inlichtingen en adviezen	406
§ 3. Maatschappelijk onderzoek en geschiktheidsoordeel	408
A. Toepassingsgebied en timing	408
B. Inhoud en tijdvak van uitvoering	409
§ 4. Behandeling van de zaak ten gronde	409
§ 5. Adoptievonnissen	411
§ 6. Rechtsmiddelen	412
§ 7. Formaliteiten inzake burgerlijke stand	412
Hoofdstuk 4. Gevolgen van adoptie	415
Afdeling 1. Gevolgen van de gewone adoptie	415
§ 1. Algemeen	415
§ 2. Naam	416
A. Familiennaam	416
1. Eenpersoonsadoptie	416
a. Algemene regel en afwijkingsmogelijkheden	416
b. Bijzondere regels bij gewone stiefouderadoptie of (voormalige) partneradoptie	416
(1) Principes	416
(2) Afwijkingsmogelijkheden in geval van een eerste stiefouder- of (voormalige) partneradoptie	417
(3) Afwijkingsmogelijkheden bij een reeds geadopteerd kind	417
(4) Regeling na nieuwe extrafamiliale gewone adoptie van een minderjarige	418
2. Tweepersoonsadoptie	418
B. Voornaam	419

§ 3. Ouderlijk gezag	420
A. Eenpersoonsadoptie	420
B. Tweepersoonsadoptie	420
C. Na overlijden van de adoptant(en)	420
§ 4. Huwelijksbeletselen	421
A. In de adoptieve familie	421
B. In de oorspronkelijke familie	422
§ 5. Onderhoudsverplichtingen	422
A. Onderhoudsrechten van de geadopteerde	422
B. Onderhoudsplichten van de geadopteerde	423
Afdeling 2. Gevolgen van de volle adoptie	423
§ 1. Algemeen	423
§ 2. Ouderlijk gezag	424
§ 3. Naam	424
A. Familiennaam	424
1. Eenpersoonsadoptie	424
a. Algemene regel	424
b. Bijzondere regel bij volle stiefouderadoptie of volle (voormalige) partneradoptie	425
2. Tweepersoonsadoptie	425
B. Voornaam	425
§ 4. Huwelijksbeletselen	425
§ 5. Onderhoudsverplichtingen	426
Hoofdstuk 5. Beëindiging van adoptie	427
Afdeling 1. Herziening van de adoptie	427
§ 1. Toepassingsgebied	427
§ 2. Titarissen van het vorderingsrecht	428
§ 3. Procedure	429
§ 4. Gevolgen	429
Afdeling 2. Herroeping van de (gewone) adoptie	429
§ 1. Toepassingsvoorwaarde: zeer gewichtige redenen	429
§ 2. Procedure	431
§ 3. Gevolgen	431

Afdeling 3. Nieuwe adoptie	432
§ 1. Toepassingsvoorwaarden	432
§ 2. Endofamiliale nieuwe adoptie door de nieuwe echtgenoot, samenwonnende partner of voormalige partner van de adoptant	435
Afdeling 4. Vaststelling van de afstammingsband na adoptie	435
§ 1. Principes	435
A. De afstamming van de adoptant wordt vastgesteld	435
B. De afstamming van een derde wordt vastgesteld	435
1. Na gewone adoptie	435
2. Na volle adoptie	436
§ 2. Bijzonder geval van de regulariserende adoptie vóór 6 juni 1987 door de moeder van haar eigen kind	437
Afdeling 5. Omzetting van gewone adoptie in volle adoptie	438
 Titel III. Beschermingsstatuten voor minderjarigen	 439
Inleiding	441
Hoofdstuk 1. Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind	443
Hoofdstuk 2. Handelings(on)bekwaamheid van de minderjarige	447
Afdeling 1. Principiële handelingsonbekwaamheid	447
§ 1. Materiële rechtshandelingen	447
§ 2. Proceshandelingen	448
Afdeling 2. Uitzonderlijke handelingsbekwaamheid	448
§ 1. Rechtshandelingen die de minderjarige alleen mag verrichten	449
A. Materiële rechtshandelingen	449
1. Handelingen met een strikt persoonlijk karakter	449
2. Bewarende patrimoniale handelingen	449
3. Dagelijkse handelingen	450
B. Proceshandelingen	450
§ 2. Rechtshandelingen die de minderjarige mag stellen behoudens verzet	450

§ 3. Rechtshandelingen waarvoor de minderjarige toestemming(en) of machtiging nodig heeft	451
§ 4. Rechtshandelingen waarvoor de minderjarige bijstand nodig heeft	452
Hoofdstuk 3. Ouderlijk gezag, verblijf en recht op persoonlijk contact	453
Afdeling 1. Algemene beschouwingen in verband met ouderlijk gezag	453
§ 1. Definitie en verantwoording	453
§ 2. Bestanddelen	453
§ 3. Toepassingsgebied	455
§ 4. Historiek en ontwikkeling	456
Afdeling 2. Gezag over de persoon van de minderjarige	458
§ 1. Samenlevende ouders	458
A. Regel	458
B. Vermoeden van instemming	458
C. Verhaal bij de familierechtbank	459
§ 2. Niet-samenlevende ouders	460
A. Principe: gezamenlijke uitoefening van het ouderlijk gezag met een verblijfsregeling	460
1. Gezagsco-ouderschap	460
2. Verblijfsregeling	460
a. Verblijfsco-ouderschap als prioritair te onderzoeken verblijfsregime	461
b. Ongelijkmatig verdeeld verblijf blijft mogelijk	462
c. Eenzelfde verblijfsregeling voor broers en zussen als streefdoel	463
B. Uitzonderingen	464
1. Uitsluitende gezagsuitoefening	464
2. Recht op persoonlijk contact en recht van toezicht	465
3. Getemperde regimes	467
a. Getemperde uitsluitende uitoefening van het ouderlijk gezag	467
b. Getemperde gezamenlijke uitoefening van het ouderlijk gezag	467
C. Inschrijving in het bevolkingsregister bij één ouder	468
D. Registratie van gedeeld verblijf	468
§ 3. Er is slechts één ouder die in staat is om het ouderlijk gezag uit te oefenen	470

Afdeling 3. Rechten omtrent het vermogen van de minderjarige	471
§ 1. Ouderlijk goederenbeheer	471
A. Bestanddelen	471
B. Uitoefening	471
1. Regeling overeenkomstig de gezagsuitoefening	471
2. Bijzonderheden	472
a. Geen tussenmodel	472
b. Vermoeden van instemming	472
c. Verhaal bij de familierechtbank	473
d. Machtigingsvereiste voor gewichtige handelingen	473
(1) Machtigingbehoevende handelingen	473
(2) Procedure	476
C. Rekening en verantwoording	477
§ 2. Ouderlijk vruchtgenot	478
A. Omschrijving	478
B. Goederen waarop het genot slaat	478
C. Lasten van het genot	479
D. Uitoefening	479
Afdeling 4. Recht op persoonlijk contact	479
§ 1. Algemeen	479
§ 2. Titularissen van het recht op persoonlijk contact	480
A. Principeel contactgerechtigden	481
1. Ouders	481
2. Grootouders	481
a. Grondslagen van het contactrecht	481
b. Weigering enkel als de uitoefening ingaat tegen het belang van het kind	481
c. Bevoegdheid van de familierechtbank (niet van de jeugdrechtbank)	482
d. Timing	483
3. Broers en zussen	483
B. Virtueel contactgerechtigden	485
§ 3. Modaliteiten	486
Afdeling 5. Horen van minderjarigen	487
§ 1. Doel van het horen	488

§ 2. Toepassingsgebied <i>ratione materiae</i>	488
§ 3. Toepassingsgebied <i>ratione personae</i>	488
A. Minderjarige van 12 jaar of ouder over wie de procedure gaat	489
B. Minderjarige jonger dan 12 jaar over wie de procedure gaat	490
C. Minderjarige (half)broers en (half)zussen van de minderjarige over wie de procedure gaat	491
D. Uitzondering op de verplichting om te horen	492
§ 4. Modaliteiten van het horen	493
A. Aanwezigheid van derden	493
1. De griffier	493
2. Een vertrouwenspersoon	494
a. Keuzerecht van de minderjarige	494
b. Uitsluiting van bepaalde personen	495
c. Rol	496
3. Andere personen	496
4. Mogelijkheid om het onderhoud verder te zetten met uitsluiting van initieel aanwezigen	497
B. Plaats	497
C. Taak van de rechter bij het begin van het horen	498
D. Verslag	498
1. Inhoud	498
2. Toegang tot het verslag en tot het familiedossier	499
§ 5. Gevolgen van het horen	500
A. De minderjarige wordt geen partij in het geding	500
B. Passend belang aan de mening van de minderjarige	500
C. Feedback op maat over de genomen beslissing	501
D. Antwoord op briefwisseling van de minderjarige	501
Afdeling 6. Sanctionering van de niet-naleving van een verblijfs- of contactrecht	502
§ 1. Uitvoeringsmaatregelen <i>ex artikel 387ter</i> oud BW	503
A. Toepassingsgebied	503
1. Niet-naleving van een rechterlijke beslissing	503
2. Niet-naleving van een overeenkomst voorafgaandelijk aan echtscheiding door onderlinge toestemming	504
3. Bepalingen inzake internationale kinderonvoering blijven onverkort gelden	504
B. Procedurele aspecten	505

1. Bevoegdheid en reactivering van de familierechtbank	505
2. Uitspraak met voorrang boven alle andere zaken	505
3. Uitvoerbaarheid bij voorraad van rechtswege	506
4. Procedure in geval van absolute noodzaak	506
C. Maatregelen	507
1. Nieuwe beslissing	507
2. Gedwongen tenuitvoerlegging	508
3. Dwangsom met supervoorrecht	509
§ 2. Schadevergoeding wegens onrechtmatige daad	510
§ 3. Strafsancties wegens niet afgeven van kinderen	510
A. Onder gelding van het Strafwetboek van 8 juni 1867	510
B. Onder gelding van het Strafwetboek van 29 februari 2024	511
1. Niet afgeven van kinderen door andere personen dan ouders	511
2. Niet afgeven van kinderen door ouders	512
Afdeling 7. Beëindiging van ouderlijk gezag	513
Hoofdstuk 4. Pleegzorg	517
Situering	517
Afdeling 1. Toepassingsgebied	520
Afdeling 2. Rechten van pleegzorgers en ouders	522
§ 1. Verblijfsrecht en dagdagelijkse beslissingen <i>versus</i> belangrijke beslissingen	522
§ 2. Delegatie van ouderlijke rechten en bevoegdheden aan pleegzorgers	523
A. Wijze waarop delegatie wordt verleend	523
1. Bij (al dan niet gehomologeerde) schriftelijke overeenkomst	523
2. In geval van onenigheid niet langer bij vonnis	525
B. Uitoefening van de gedelegeerde rechten en bevoegdheden door de pleegzorgers	526
§ 3. Recht op toezicht op de opvoeding	527
§ 4. Recht op persoonlijk contact met het pleegkind	527
A. Contactrecht van de ouders of voogd	527
B. Contactrecht van de gewezen pleegzorgers	528

Afdeling 3. Bevoegdheid van de familierechtbank en de jeugdrechtbank	529
§ 1. Samenhang van maatregelen inzake ouderlijk gezag en jeugdbeschermingsmaatregelen	529
§ 2. “ <i>Le protectionnel tient le civil en état</i> ”	530
Afdeling 4. Aansprakelijkheid voor onrechtmatige daad van het pleegkind	531
§ 1. Aansprakelijkheid van het minderjarige pleegkind	531
§ 2. Aansprakelijkheid van ouders en pleegzorgers	532
A. Zonder delegatie van ouderlijke rechten	532
1. Aansprakelijkheid van de ouders op grond van artikel 6.12 BW	532
2. Aansprakelijkheid van de pleegzorgers op grond van artikel 6.13 BW	533
B. Na delegatie van ouderlijke rechten	534
Afdeling 5. Einde	535
Hoofdstuk 5. Recht van broers en zussen om niet van elkaar te worden gescheiden	537
Afdeling 1. Personeel toepassingsgebied	537
§ 1. Juridisch verwante broers en zussen	537
§ 2. Met broers en zussen gelijkgestelde personen	538
Afdeling 2. Verwezenlijking van het recht	538
§ 1. Verblijfs- of contactregelingen	539
§ 2. Uithuisplaatsing in het raam van een jeugdbeschermingsmaatregel	539
A. Bevoegdheidsverdeling tussen de federale overheid en de gemeenschappen	539
B. Recht van broers en zussen om samen geplaatst te worden	541
1. Principe	541
2. Uitzonderingen	541
§ 3. Voogdij	542

Hoofdstuk 6. Voogdij over minderjarigen	543
Algemeen	543
Afdeling 1. Ontstaan van de voogdij	544
§ 1. Beide ouders zijn overleden	545
§ 2. Beide ouders zijn wettelijk onbekend	545
§ 3. Beide ouders zijn in de voortdurende onmogelijkheid om het ouderlijk gezag uit te oefenen of zijn wilsonbekwaam	545
A. Van rechtswege	545
B. Na vaststelling door de familierechtbank	546
C. Toepassingen	546
Afdeling 2. Organisatie van de voogdij	547
§ 1. Bevoegde vrederechter	547
§ 2. Dringende maatregelen	548
§ 3. Aanwijzing van de voogd	548
A. Registratie van de verklaring door de ouder(s)	549
B. Homologatie van de ouderlijke aanwijzing door de vrederechter	549
C. Eigen keuze van de vrederechter	550
§ 4. Redenen van ontlasting, onbekwaamheid, uitsluiting en ontzetting	550
A. Ontlasting	551
B. Onbekwaamheid	551
C. Uitsluiting en ontzetting	551
§ 5. Toeziende voogd	552
Afdeling 3. Werking van de voogdij	553
§ 1. Algemeen	553
§ 2. Taken van voogd en vrederechter bij aanvang van de voogdij	554
A. Taak van de voogd – Boedelbeschrijving	554
B. Taken van de vrederechter	555
§ 3. Goederenbeheer door de voogd	556
A. Rechtshandelingen die de voogd alleen mag verrichten	556
B. Rechtshandeling die de voogd met bijstand van de toeziende voogd moet verrichten	556
C. Rechtshandelingen die de voogd met bijzondere machtiging van de vrederechter moet verrichten	556
D. Verboden rechtshandelingen	558

Afdeling 4. Einde van de voogdij en definitieve voogdijrekening	559
§ 1. Gevallen van beëindiging van de voogdij	559
§ 2. Definitieve voogdijrekening	559
§ 3. Sancties	560
Hoofdstuk 7. Pleegvoogdij	561
Afdeling 1. Omschrijving en praktisch nut	561
Afdeling 2. Grondvereisten	562
Afdeling 3. Vormvereisten	562
Afdeling 4. Gevolgen	563
Afdeling 5. Einde van de pleegvoogdij	564
Hoofdstuk 8. Ontvoogding	565
Afdeling 1. Omschrijving en nut	565
Afdeling 2. Vormen	565
§ 1. Wettelijke ontvoogding	566
§ 2. Gerechtelijke ontvoogding	566
A. Op verzoek van minstens een van de ouders	566
B. Op verzoek van de voogd en/of toezienende voogd	566
C. Op verzoek van de procureur des Konings	566
Afdeling 3. Rechtsstatuut van de ontvoogde minderjarige	567
§ 1. Aangaande zijn persoon	567
§ 2. Aangaande zijn goederen	568
A. Handelingen die de ontvoogde alleen mag verrichten	568
B. Handelingen waarvoor bijstand van de curator nodig is	568
C. Handelingen waarvoor machtiging van de vrederechter vereist is	569
D. Verboden handelingen	569
E. De ontvoogde minderjarige ondernemer	569

Afdeling 4. Einde van de ontvoogding	570
Afdeling 5. Sancties als gevolg van de onbekwaamheid van de ontvoogde minderjarige	571
§ 1. Nietigverklaring van de rechtshandeling	571
A. Nietigheid wegens benadeling	571
B. Nietigheid rechtens	571
§ 2. Vermindering van de verbintenissen van de ontvoogde	571
§ 3. Aansprakelijkheid van de curator	571
Hoofdstuk 9. Opschorting van het stemrecht van minderjarigen ouder dan 16 jaar voor het Europees Parlement	573
Afdeling 1. Situering en antecedenten	573
§ 1. Situering	573
§ 2. Evolutie van het stemrecht van 16- en 17-jarigen voor de Europese verkiezingen	574
A. Van stemrecht mits voorafgaande inschrijving...	574
B. ... via stemrecht zonder voorafgaande inschrijving...	574
C. ... naar stemplicht	574
Afdeling 2. Beschermingsregeling	575
Titel IV. Beschermde meerderjarigen	577
Inleiding	579
Hoofdstuk 1. Publiekrechtelijke maatregelen houdende vrijheidsberoving	581
Inleiding	581
Afdeling 1. De wet inzake de bescherming opgelegd aan een persoon met een psychiatrische aandoening	582
§ 1. Historiek en terminologie	582
§ 2. Vrijheidsbeperking van personen met een psychiatrische aandoening	584
§ 3. Drie beschermingsmaatregelen	585

A. Beschermende observatiemaatregel	585
B. Vrijwillige behandeling onder voorwaarden	586
C. Verpleging in een familiale omgeving of in een instelling	586
D. Geen directe gevolgen voor de bekwaamheid van de betrokkene	587
§ 4. Twee procedures	587
1. Gewone procedure	587
a. Verzoekschrift met omstandig geneeskundig verslag	587
b. Uitspraak binnen de tien dagen na indiening van het verzoekschrift	588
2. Spoedprocedure	589
a. Maatregel met navolgend rechterlijk oordeel maximaal 48 uur na de vrijheidsberoving	589
b. Opname voor klinische evaluatie met navolgend rechterlijk oordeel over de maatregel binnen maximaal 72 uur na de vrijheidsberoving	589
§ 5. Modaliteiten van de beschermende observatiemaatregel	590
§ 6. Duur van de beschermingsmaatregelen	591
§ 7. Wijziging van de beschermingsmaatregelen	591
§ 8. Einde van de beschermingsmaatregelen	592
A. Er is nog geen rechterlijke beslissing	592
B. De rechter heeft een beschermingsmaatregel genomen	592
1. Beëindiging door de rechter	592
2. Beëindiging door de arts	593
a. Beschermende observatiemaatregel of navolgende VBOV	593
b. Vrijwillige behandeling onder voorwaarden als initiële maatregel	593
Afdeling 2. Internering van personen met een geestesstoornis	594
§ 1. Voorwaarden voor internering	595
§ 2. Geen directe gevolgen voor de bekwaamheid van de geïnterneerde	595
Hoofdstuk 2. Privaatrechtelijke bescherming	597
Afdeling 1. Vervanging van de vroegere beschermingsstatuten en overgang naar het actuele statuut	597
§ 1. Vroegere statuten	599
§ 2. Overgangsregeling	600

A. Verlengd minderjarig verklaarden	600
B. Personen onder voorlopig bewind	601
C. Gerechtelijk onbekwaamverklaarden	602
D. Personen onder bijstand van een gerechtelijk raadsman	603
§ 3. Krachtlijnen van het huidige statuut: bescherming en bewind	603
Afdeling 2. Toepassingsgebied van de beschermingsregeling	604
§ 1. Meerderjarigen	605
§ 2. Gezondheidstoestand die zelfstandige behoorlijke belangenwaarneming verhindert	605
§ 3. Verkwisters	606
Afdeling 3. Buitengerechtelijke bescherming	607
§ 1. Bescherming via een bijzonder geregelde lastgeving	607
§ 2. Techniek en draagwijdte	608
§ 3. Registratie	609
§ 4. Uitvoering van de lastgeving	610
A. Aanvang	610
B. Keuze van lasthebber	611
C. Opdracht	611
D. Controle	612
E. Vergoeding van de lasthebber	613
§ 5. Sanctieregeling	613
§ 6. Einde	613
A. Beëindiging van de lastgeving	613
1. Door een partij	613
2. Ingevolge de toestand van de lasthebber	614
B. Einde van de buitengerechtelijke bescherming	614
§ 7. Overgangsrecht	614
Afdeling 4. Rechterlijke bescherming	615
§ 1. Bescherming via onbekwaamheid	616
A. Bepaling door de vrederechter	616
B. Sanctieregeling	618
1. Rechtshandelingen met betrekking tot de persoon	619
2. Rechtshandelingen met betrekking tot de goederen	619
C. Aanvang	619

D. Einde	620
§ 2. Bewind	621
A. Relatie met de rechterlijke bescherming	621
B. Draagwijdte: mogelijke bewindsregimes	621
C. Organisatie	622
1. Aanwijzing van een bewindvoerder	622
a. Registratie van de verklaring van voorkeur	622
b. Homologatie van de verklaring door de vrederechter	623
c. Eigen keuze van de vrederechter	624
2. Mogelijkheid tot aanwijzing van een vertrouwenspersoon	625
D. Werking	626
1. Algemeen	627
a. Hoogstpersoonlijke rechtshandelingen	627
b. Geschillenregeling	627
c. Belangentegenstelling	628
d. Informatie- en verslagverplichtingen	628
e. Vergoeding van de bewindvoerder	629
(1) Forfitaire basisvergoeding	630
(2) Buitengewone ambtsverrichtingen en uitzonderlijke kosten	631
f. Rechtsonbekwaamheden in hoofde van de bewindvoerder	633
(1) Ontvangen van enige andere dan de wettelijke vergoeding	633
(2) Sluiten van overeenkomsten met de beschermde persoon	633
(3) Ontvangen van giften van de beschermde persoon	633
g. Sanctieregeling	634
2. Bijstand	635
3. Vertegenwoordiging en beheer	637
a. Bevoegdheden en taken van de bewindvoerder	637
b. Machtigingbehoevende handelingen	638
(1) Bewind over de persoon	638
(2) Bewind over de goederen	639
c. Bijzonderheden inzake vervreemding van de goederen van de beschermde persoon en beschikkingen om niet	641
d. Verslagverplichting	643
e. Aansprakelijkheid van de bewindvoerder	644
E. Ouderlijk bewind	644
F. Aanvang van het bewind en de bewindsopdracht	645
G. Einde van het bewind en de bewindsopdracht	645

Afdeling 5. Procedurele aspecten	646
§ 1. Bevoegdheid	646
§ 2. Betekening en kennisgeving	647
§ 3. Bijzondere digitale procedure	647
A. Verzoekschrift <i>sui generis</i>	648
B. Procedureverloop	650
1. Opzoeken in de centrale registers	650
2. Oproeping van de betrokkenen	650
3. Verschijning voor de vrederechter, verhoor en inwinning van informatie	651
C. Beschikking	652
D. Rechtsmiddelen	654
§ 4. Administratief dossier	655
§ 5. Centraal register voor beschermde personen	656

Inhoudsopgave

DEEL II. HORIZONTALE FAMILIALE RELATIES	659
Titel I. Huwelijk	663
Hoofdstuk 1. Algemeen	665
Afdeling 1. Definitie	665
Afdeling 2. Verdragsrechtelijke bescherming	666
Hoofdstuk 2. Grondvereisten om te trouwen	669
Afdeling 1. Twee personen van verschillend of hetzelfde geslacht	669
Afdeling 2. Huwbare leeftijd	670
§ 1. Principe	670
§ 2. Ontheffing van leeftijdsvereiste	671
A. Redenen	671
B. Procedure	672
Afdeling 3. Toestemming van de aanstaande echtgenoten	673
§ 1. Algemeen	673
§ 2. Verloving	673
§ 3. Gemis aan toestemming	676
A. Huwelijk van personen met een psychiatrische aandoening	676
B. Schijnhuwelijk	677
1. Omschrijving	677
2. Indicaties	678
3. Beteugeling	679
a. Preventie	679
b. Repressie	682
(1) Nietigverklaring	682
(2) Strafbaarstelling	683
(3) Inreisverbod	685
C. Gedwongen huwelijk	685
1. Omschrijving	685

2. Beteugeling	685
a. Preventie	685
b. Repressie	686
(1) Nietigverklaring	686
(2) Strafbaarstelling	686
§ 4. Gebrek in de toestemming	686
A. Bedrog	686
B. Geweld	688
C. Dwaling	688
Afdeling 4. Instemming van de ouders	689
§ 1. Beide ouders leven en verkeren in de mogelijkheid hun wil te kennen te geven	690
A. Beide ouders stemmen in	690
B. Een ouder stemt in en de andere weigert zijn instemming of verschijnt niet	690
C. Beide ouders weigeren hun instemming	691
D. Beide ouders verschijnen niet	692
§ 2. Een ouder leeft, verkeert in de mogelijkheid zijn wil te kennen te geven en is wilsbekwaam	692
A. De enige ouder stemt in	692
B. De enige ouder weigert zijn instemming	692
C. De enige ouder verschijnt niet	692
§ 3. Het kind heeft geen ouders (meer)	692
§ 4. Een ouder of beide ouders verkeren in de onmogelijkheid hun wil te kennen te geven of zijn wilsonbekwaam	693
A. Beide ouders verkeren in de onmogelijkheid of zijn wilsonbekwaam	693
B. Een ouder stemt in, de andere verkeert in de onmogelijkheid of is wilsonbekwaam	693
C. Een ouder weigert, de andere is in de onmogelijkheid of wilsonbekwaam	693
D. Een ouder verschijnt niet, de andere is in de onmogelijkheid of wilsonbekwaam	693
E. De enige ouder is in de onmogelijkheid of wilsonbekwaam	693

Afdeling 5. Geen vorig niet-ontbonden huwelijk of niet-beëindigde wettelijke samenwoning	693
Afdeling 6. Geen verwantschap in verboden graad	695
§ 1. Bloedverwantschap in verboden graad	695
A. In de rechte lijn	695
B. In de zijlijn	696
§ 2. Aanverwantschap in verboden graad	696
A. In de rechte lijn	696
B. In de zijlijn	698
§ 3. Vermoede bloedverwantschap na een vonnis waarbij de vermoedelijke verwekker veroordeeld is tot alimentatie	698
§ 4. Verwantschap in verboden graad op grond van adoptie	699
A. Huwelijksbeletselen na gewone adoptie	699
B. Huwelijksbeletselen na volle adoptie	700
Hoofdstuk 3. Vormvereisten om te trouwen	701
Afdeling 1. Vóór het aangaan van het huwelijk: de huwelijksaangifte	701
§ 1. Aangifteplicht	701
A. Bevoegde ambtenaar van de burgerlijke stand	702
B. Mogelijkheid tot vrijstelling	702
C. Overhandiging van zekere documenten	703
D. Opmaaktermijn voor en ondertekening van de aangifte	703
§ 2. Informatie omtrent de getuigen bij het huwelijk	704
§ 3. Wachttermijn	704
§ 4. Weigering om de aangifte te ondertekenen	705
Afdeling 2. Bij het sluiten van het huwelijk: de huwelijksvoltrekking	705
§ 1. Territoriaal bevoegde ambtenaar van de burgerlijke stand	705
§ 2. Huwelijksdag	705
§ 3. Huwelijkslocatie	706
§ 4. Facultatieve aanwezigheid van maximaal vier getuigen	707
§ 5. Uitwisseling van de jawoorden	707

Hoofdstuk 4. Sanctieregeling	709
Afdeling 1. Voorkomende huwelijksbeletselen	709
Afdeling 2. Vernietigende huwelijksbeletselen – Nietigverklaring van het huwelijk	710
§ 1. Volstreckte nietigheidsgronden	711
A. Overzicht van de gronden	711
B. Procedureregels	713
1. Titularissen – Termijn – Bevoegde rechter	713
2. Uitzonderingen – Bijzonderheden	713
§ 2. Betrekkelijke nietigheidsgronden	714
A. Dwaling in de persoon	714
B. Onbekwaamverklaring	715
§ 3. Gevolgen van de nietigverklaring	715
A. Voor de persoon van de pseudo-echtgenoten	716
B. Voor de goederen van de pseudo-echtgenoten	717
C. Voor derden	717
§ 4. Putatief huwelijk	717
A. Omschrijving	717
B. Voorwaarden	718
C. Gevolgen	719
1. Voor de persoon van de echtgenoten	719
2. Voor de goederen van de echtgenoten	720
§ 5. Nietigverklaring van het huwelijk en kinderen	721
Hoofdstuk 5. Bewijs van het huwelijk	723
Afdeling 1. Principe	723
Afdeling 2. Uitzonderingen	724
Hoofdstuk 6. Gevolgen van het huwelijk	725
Afdeling 1. Primair huwelijksstelsel	726
§ 1. Artikelen 212 tot 224 oud BW	726
A. Artikel 212 oud BW – Imperatieve bepalingen	726

1. Van toepassing door het enkele feit van het huwelijk	726
2. Imperatief karakter	728
3. Gelijke handelingsbekwaamheid van echtgenoten	728
B. Artikelen 213 en 214 oud BW – Persoonlijke huwelijksverplichtingen	729
1. Samenwoningsverplichting	729
a. Plicht tot (ongedwongen) geslachtsverkeer	729
b. Plicht tot samenwoning in de echtelijke verblijfplaats	731
c. Sancties	733
(1) Directe sancties	733
(2) Indirecte gevolgen	733
2. Getrouwheidsverplichting	734
3. Hulpverplichting	734
4. Bijstandsverplichting	736
C. Artikel 215 oud BW – Bescherming van de gezinswoning	737
1. Algemeen	737
2. Voorwerp van de bescherming	737
a. De gezinswoning	737
(1) Onroerend goed	738
(2) Voornaamste woning	738
(3) Dient	739
b. Huisraad	740
3. Bescherming	741
a. Getroffen rechten	741
b. Beschermingstechnieken	741
(1) Gezinswoning waarop één of beide echtgenoten een zakelijk recht heeft of hebben	741
1.1. Eigen goed	741
1.1.1. Beschikkingverbod	741
1.1.2. Behoudens instemming van de andere echtgenoot	744
1.1.3. Machtiging van de familierechtbank	745
1.2. Gemeenschappelijk goed	746
1.3. Onverdeeld goed	746
(2) Huisraad	747
(3) Gehuurde gezinswoning	747
3.1. Medehuur	747
3.2. Gevolgen	749

4. Sancties	753
D. Artikel 216 oud BW – Beroepskeuze	753
1. Recht om een beroep uit te oefenen	753
a. Principe	753
b. Recht van verzet van de echtgenoot	753
c. Sancties	754
2. Gebruik van de naam van de echtgenoot in beroepsbetrekkingen	755
E. Artikel 217 oud BW – Inning en besteding van inkomsten	756
1. Algemeen	756
2. Inning van inkomsten	756
3. Besteding van inkomsten	756
4. Sancties	758
F. Artikel 218 oud BW – Openen van een bankrekening	758
1. Recht om een rekening te openen en een brandkast te huren	758
2. Vermoeden van uitsluitende bestuursbevoegdheid	758
3. Kennisgeving aan de echtgenoot	761
4. Sancties	762
G. Artikel 219 oud BW – Lastgeving tussen echtgenoten	762
1. Algemeen	762
2. Beperkingen	762
3. Draagwijdte van de lastgeving	763
H. Artikel 220 oud BW – Gerechtelijke machtiging en indeplaatsstelling	764
1. Machtiging	764
2. Indeplaatsstelling	765
I. Artikel 221 oud BW – Bijdrage in de lasten van het huwelijk	766
1. Lasten van het huwelijk	766
2. Bijdrage naar vermogen	768
3. Bijzondere uitvoeringssanctie: de ontvangstmachtiging	771
a. Aard van de sanctie	772
b. Voorwerp van de maatregel	773
c. Procedure	774
J. Artikel 222 oud BW – Hoofdelijkheid van huishoudelijke schulden en opvoedingsschulden	775
1. Huishoudelijke schulden	775
2. Opvoedingsschulden	776
3. Hoofdelijke gehoudenheid	777
4. Buitensporige schulden	778

K. Artikel 223 oud BW – Dringende maatregelen	779
1. Historiek	779
2. Alternatieve geschillenoplossing	780
a. Informatieplicht van de griffier bij gedinginleiding	781
b. Bevragingsplicht van de familierechter	781
c. Mogelijke verdaging van de zaak	782
d. Kamer voor minnelijke schikking	783
(1) Aanspreking zonder geding	783
(2) Aanspreking na inleiding van het geding	784
(3) Gespecialiseerde en neutrale schikkingsrechter	785
(4) Vrijwillig en vertrouwelijk traject	785
(5) Mogelijkheid tot <i>caucus</i>	786
(6) Proces-verbaal van minnelijke schikking of akkoordvonnis	786
(7) Verdiscontering van het belang van het kind in de schikking	787
e. Bemiddeling	787
f. Collaboratieve onderhandelingen	789
3. Toepassingsvoorwaarden voor rechterlijke beslechting van een verzoek tot dringende maatregelen	790
a. Grof plichtsverzuim of ernstige verstoring van de ver- standhouding	790
(1) Grof plichtsverzuim	790
(2) Ernstige verstoring van de verstandhouding	791
b. Dringende maatregelen	791
4. Mogelijke maatregelen	792
a. Verblijfplaats van de echtgenoten	793
(1) Machtiging tot afzonderlijk verblijf	793
(2) Vaststelling van de echtelijke verblijfplaats	794
b. Alimentatie en ontvangstmachtiging	795
(1) Rol van het schuld criterium bij een onderhoudsvor- dering tussen echtgenoten vóór inleiding van de echt- scheidingsprocedure	795
(2) Begroting van het onderhoudsgeld tussen echtgenoten	799
c. Maatregelen met betrekking tot de goederen van de echt- genoten	800
d. Maatregelen met betrekking tot de huisdieren van de echtgenoten	802

e. Ouderlijk gezag, verblijf en recht op persoonlijk contact	803
5. Verboden maatregelen	804
a. Niet-gevorderde maatregelen	804
b. Maatregelen in strijd met het recht	805
6. Geldingsduur en herziening	806
a. Voorlopige maatregelen gelden <i>rebus sic stantibus</i>	806
b. Verplichte of facultatieve duurtijdbepaling	807
L. Artikel 224 oud BW – Nietigverklaring van bepaalde handelingen	809
1. Getroffen handelingen	809
2. Kenmerken van de nietigheid	812
a. Relatief karakter	812
b. Verplicht of facultatief?	813
3. Schadevergoeding	814
4. Procedure	814
§ 2. Bijzondere rechtspleging inzake vorderingen tussen echtgenoten betreffende hun wederzijdse rechten en verplichtingen en hun hu- welijksvermogensstelsel (art. 1253 <i>quater</i> tot 1253 <i>octies</i> Ger.W.)	816
A. Procesvoorschriften	817
B. Informatiemogelijkheden van de familierechtbank	819
C. Bijzondere regels in verband met het verbod tot vervreemden, hypothekeerders of verpanden	820
1. Onroerende goederen en zeeschepen	820
2. Roerende goederen	820
Afdeling 2. Wettelijk secundair huwelijksvermogensstelsel	821
§ 1. Algemeen	821
A. Verantwoording van de keuze	821
B. Juridische aard van het gemeenschappelijk vermogen	822
C. Indeling van het wettelijk stelsel	823
§ 2. Actief	824
A. Baten van de eigen vermogens	824
1. Goederen eigen omwille van hun oorsprong	824
a. Voorhuwelijks goederen	824
b. Nalatenschappen en giften	825
c. Bewijs	825
2. Goederen eigen omwille van hun aard	828
a. Eigen goederen met vergoedingsplicht	829

(1) Toebehoren van eigen goederen of rechten	829
(2) Goederen aan een echtgenoot overgedragen door een verwant in opgaande lijn	832
(3) Aandeel door een echtgenoot verkregen in een goed waarvan hij reeds mede-eigenaar is	832
(4) Goederen door zaakvervangings, belegging of weder- belegging van eigen goederen verkregen	833
4.1. Zaakvervangings	833
4.2. Belegging en wederbelegging	833
4.2.1. Onroerende (weder)belegging	833
4.2.2. Vervroegde onroerende wederbelegging	835
4.2.3. Roerende wederbelegging	836
(5) Bepaalde waarden en prestaties verbonden aan zelf afgesloten individuele levensverzekeringen	837
5.1. De verzekeringsprestatie is niet verschuldigd bij de ontbinding van het stelsel	846
5.2. De verzekerde prestatie is verschuldigd bij de ontbinding van het stelsel, en de levensverzeke- ring werd gesloten door een van de echtgenoten in zijn eigen voordeel	847
b. Eigen goederen ten persoonlijke titel zonder vergoedingsplicht	847
(1) Klederen en voorwerpen voor persoonlijk gebruik	848
(2) Literair, artistiek of industrieel eigendomsrecht	848
(3) Recht op een pensioen, lijfrente of soortgelijke uitke- ring, dat een van de echtgenoten alleen bezit	849
(4) Recht op herstel van persoonlijke, lichamelijke of morele schade	851
(5) Lidmaatschapsrechten verbonden aan vennoot- schapsaandelen die met gemeenschappelijke gelden zijn verkregen en op naam van één echtgenoot zijn ingeschreven	853
(6) Beroepsgoederen	857
(7) Cliënteel	861
(8) Schadevergoeding tot herstel van de persoonlijke ongeschiktheid	863

(9) Levensverzekeringsprestatie door de andere echtgenoot bedongen en verschuldigd bij ontbinding van het stelsel	863
B. Baten van het gemeenschappelijk vermogen	864
1. Inkomsten uit beroepsbezigheden	864
2. Vruchten, inkomsten en interesten van eigen goederen	865
3. Schenkingen en legaten aan beide echtgenoten	866
4. Schadevergoeding tot herstel van de huishoudelijke of economische ongeschiktheid	867
5. Vermogenswaarde van vennootschapsaandelen	867
6. Vermogenswaarde van beroepsgoederen	867
7. Economische waarde van cliënteel	867
8. Levensverzekeringsprestatie die tijdens het stelsel aan een echtgenoot is verschuldigd	867
9. Alle goederen waarvan niet bewezen is dat zij eigen zijn ingevolge enige wetsbepaling	868
§ 3. Passief	869
A. Verbintenis en bijdrage	869
B. Definitief passief (bijdrage)	870
1. Eigen schulden	870
a. Eerder aangegane schulden en schulden ten laste van nalatenschappen en giften	871
b. Overige eigen schulden	871
(1) Schulden door een van de echtgenoten aangegaan in het uitsluitend belang van zijn eigen vermogen	872
(2) Schulden ontstaan uit een persoonlijke of zakelijke zekerheid door een van de echtgenoten gesteld in een ander belang dan dat van het gemeenschappelijk vermogen	872
(3) Schulden ingevolge verboden beroepen of verboden handelingen	873
(4) Schulden ontstaan uit een strafrechtelijke veroordeling of een onrechtmatige daad door een echtgenoot begaan	874
2. Gemeenschappelijke schulden	875
a. Schulden aangegaan door beide echtgenoten, gezamenlijk of hoofdelijk	875

b. Schulden aangegaan door een van de echtgenoten ten behoeve van de huishouding en de opvoeding van de kinderen	875
c. Schulden door een van de echtgenoten aangegaan in het belang van het gemeenschappelijk vermogen	876
d. Schulden ten laste van giften die de gemeenschap toekomen	877
e. Interesten van de eigen schulden van een echtgenoot	877
f. Onderhoudsschulden jegens afstammelingen van een van de echtgenoten	877
(1) Onderhoudsschulden ten opzichte van ouders, grootouders en schoonouders	878
(2) Uitkering lastens de vorige echtgenoot	879
g. Schulden waarvan niet bewezen is dat zij aan een van de echtgenoten eigen zijn ingevolge enige wetsbepaling	881
C. Voorlopig passief (verbintenis)	882
1. Verhaalsrecht van de schuldeisers met betrekking tot eigen schulden	882
a. Algemene regel	882
b. Uitzondering: uitbreiding van het verhaalsrecht	883
(1) Indien het gemeenschappelijk vermogen verrijkt werd	883
1.1. Rechtstreeks	883
1.2. Onrechtstreeks	884
(2) In geval van delictuele of <i>quasidelictuele</i> schuld	884
(3) In geval van schuld aangegaan door beide echtgenoten in verschillende hoedanigheid	885
2. Verhaalsrecht van de schuldeisers met betrekking tot gemeenschappelijke schulden	886
a. Algemene regel	886
b. Uitzondering: beperking van het verhaalsrecht	887
D. Schulden tussen echtgenoten	889
§ 4. Bestuur	890
A. Algemeen	890
B. Bestuur van het gemeenschappelijk vermogen	891
1. Begrip bestuur en doelgebondenheid van het bestuur	891
2. Regel: gelijktijdig bestuur	892
a. Handelingen die onder het gelijktijdig bestuur vallen	892
(1) Handelingen ten behoeve van de huishouding en de opvoeding van de kinderen	893

(2) Handelingen met betrekking tot roerende goederen	893
(3) Legaten	894
(4) Bepaalde schenkingen	895
(5) Verhuringen	896
(6) Daden van beheer in geval van gezamenlijke beroeps- uitoefening	896
b. Gehoudenheid van de andere echtgenoot	896
3. Eerste uitzondering: alleenbestuur	897
4. Tweede uitzondering: gezamenlijk bestuur	899
a. Daden van beschikking in het raam van een gezamenlijke beroepsuitoefening	901
b. Bepaalde gewichtige handelingen steeds vatbaar voor nietigverklaring indien ze door één echtgenoot werden verricht	901
(1) Verkrijgen, vervreemden of met zakelijke rechten bezwaren van voor hypotheek vatbare goederen	902
(2) Verkrijgen, overdragen of in pand geven van een han- delszaak of enig bedrijf	903
(3) Sluiten, vernieuwen of opzeggen van huurovereën- komsten voor langer dan negen jaar en toestaan van een handelshuur- of pachtovereenkomst	903
c. Bepaalde (iets minder) gewichtige handelingen vatbaar voor nietigverklaring indien ze door één echtgenoot wer- den verricht met benadeling van de andere echtgenoot	904
(1) Overdracht of inpandgeving van een hypothecaire schuldvordering	904
(2) Ontvangen van de prijs van een vervreemd onroerend goed of van de terugbetaling van een hypothecaire schuldvordering en verlenen van opheffing van een hypothecaire inschrijving	904
(3) Aanvaarding of verwerping van legaten en schenkin- gen onder beding dat ze gemeenschappelijk zullen zijn	905
(4) Aangaan van leningen	905
(5) Sluiten van een kredietovereenkomst bedoeld door de wet van 12 juni 1991 op het consumentenkrediet	906
d. Schenkingen van gemeenschapsgoederen	906
C. Bestuur van het eigen vermogen	907
D. Beveiligingsmaatregelen en sancties	908

1. Rechterlijke machtiging	908
a. Toepassingsgebied	908
b. Uitwerking	909
c. Procedure	909
2. Rechterlijk verbod	909
a. Toepassingsgebied	910
b. Uitwerking	910
c. Procedure	911
3. Nietigverklaring	911
a. Toepassingsgebied	911
b. Mogelijkheid tot nietigverklaring	913
c. Onverminderd de rechten van derden te goeder trouw	914
d. Procedure	914
4. Vergoeding aan het gemeenschappelijk vermogen	916
a. Toepassingsgebied	916
b. Uitwerking	916
5. Ontneming van bestuursbevoegdheden	917
a. Toepassingsgebied	917
b. Uitwerking	918
c. Publiciteit en procedure	919
6. Gerechtelijke scheiding van goederen	920
§ 5. Ontbinding, vereffening, verdeling	920
A. Oorzaken en ogenblik van de ontbinding	920
1. Overlijden van een echtgenoot	920
2. Echtscheiding of scheiding van tafel en bed	921
a. Echtscheiding (of scheiding van tafel en bed) op grond van onherstelbare ontwrichting van het huwelijk	921
(1) Ogenblik van ontbinding van het wettelijk stelsel ten aanzien van derden	921
(2) Ogenblik van ontbinding van het wettelijk stelsel tussen echtgenoten	921
2.1. Er is slechts één vordering tot echtscheiding (of scheiding van tafel en bed) ingesteld	921
2.2. Er zijn meerdere vorderingen tot echtscheiding (of scheiding van tafel en bed) ingesteld	922
2.2.1. Heropleving van de vermogensrechtelijke samenwerking na de eerste echtscheidingseis	922

2.2.2. Hiaat tussen echtscheidingseisen	925
b. Echtscheiding (of scheiding van tafel en bed) door onderlinge toestemming	926
c. Bijzondere, afwijkende regeling bij echtscheiding (of scheiding van tafel en bed) op grond van onherstelbare ontwrichting van het huwelijk	927
(1) Toepassingsgebied	927
(2) Toepassingsvoorwaarden	928
(3) Gevolg	930
d. Overlijden vóór de melding van de echtscheiding op de huwelijksakte	930
3. Gerechtelijke scheiding van goederen	930
a. Titularissen van de vordering	930
b. Gronden	931
c. Procedure en publiciteit	931
d. Gevolgen	932
4. Overgang naar een ander huwelijksvermogensstelsel	933
5. Gerechtelijke verklaring van afwezigheid	933
6. Gerechtelijke verklaring van overlijden	934
7. Nietigverklaring van het huwelijk	935
B. Postcommunitaire onverdeeldheid	936
1. Aard van de onverdeeldheid	936
2. Samenstelling van de onverdeelde massa	937
3. Beheer van de onverdeelde massa	938
4. Bijzondere problemen gesteld door de retroactiviteit van de ontbinding bij echtscheiding	939
a. Bestuurshandelingen	939
(1) Afhaling van banktegoeden	940
(2) Aankoop van een onroerend goed	941
b. Aanrekening van tijdens de echtscheidingsprocedure betaalde onderhoudsgelden	942
c. Woonstvergoeding	943
(1) Eén echtgenoot heeft het exclusieve genot van de woonst zonder dat er onderhoudsgeld werd toegekend	945
(2) De onderhoudsplichtige heeft het exclusieve genot van de woonst	945

(3) De onderhoudsgerechtigde heeft het exclusieve genot van de woonst	946
d. Gebruiksvergoeding voor roerende goederen	947
e. Afbetaling van een hypothecaire lening	948
C. Boedelbeschrijving	948
1. Verplichting tot boedelbeschrijving	948
2. Vorm en inhoud van de boedelbeschrijving	949
3. Termijn voor het opmaken van de boedelbeschrijving	950
4. Sanctie bij gebreke van boedelbeschrijving	951
D. Vereffening	951
1. Algemeen	951
2. Vergoedingsrekeningen	953
a. Begrip	953
b. Dwingend karakter van het recht van elke echtgenoot op verrekening van de vergoedingen	954
c. Gevallen van vergoeding	955
(1) Vergoeding verschuldigd aan het gemeenschappelijk vermogen	955
(2) Vergoeding verschuldigd door het gemeenschappelijk vermogen (aan een eigen vermogen)	958
d. Bedrag van de vergoedingen	959
e. Bewijs van de vergoedingen	961
(1) Vergoeding verschuldigd door het gemeenschappelijk vermogen	961
(2) Vergoeding verschuldigd aan het gemeenschappelijk vermogen	963
f. Interesten	964
g. Saldering van de vergoedingsrekeningen	965
(1) Rekening tussen elke echtgenoot en de gemeenschap	965
(2) Rekening tussen één echtgenoot en de gemeenschap	965
3. Verrekening van de lasten	967
a. Betaling van gemeenschappelijke schulden vóór de verdeling	967
b. Betaling van gemeenschappelijke schulden na de verdeling	969
4. Verrekening van de vergoedingen	970
a. Een echtgenoot is een vergoeding verschuldigd aan het gemeenschappelijk vermogen	970

b. Het gemeenschappelijk vermogen is een vergoeding verschuldigd aan een echtgenoot	972
(1) Het gemeenschappelijk vermogen vertoont een batig saldo	972
(2) Het gemeenschappelijk vermogen vertoont geen batig saldo	974
E. Verdeling	974
1. Beginselen	974
2. Recht van toewijzing bij voorrang	975
a. Recht van toewijzing na overlijden	978
b. Recht van toewijzing na echtscheiding, scheiding van tafel en bed of gerechtelijke scheiding van goederen	980
3. Heling	984
a. Toepassingsvoorwaarden	985
b. Sanctie	986
4. Kosten van vereffening en verdeling	987
Afdeling 3. Overgangsrecht	988
Inleiding	988
§ 1. Overgangsrecht van de wet van 14 juli 1976	988
A. Algemene beginselen inzake overgangsrecht	988
B. Echtgenoten gehuwd onder het vroegere wettelijk stelsel	991
1. In geval van verklaring tot handhaving	991
2. Zonder verklaring tot handhaving	991
a. Retroactiviteitstheorie	991
b. Ontbindingstheorie	992
c. Continuïteitstheorie	992
§ 2. Overgangsrecht van de wet van 22 juli 2018	998
§ 3. Overgangsrecht van de wet van 19 januari 2022	999
Hoofdstuk 7. Ontbinding van het huwelijk	1001
Afdeling 1. Overlijden van een echtgenoot	1001
Afdeling 2. Echtscheiding	1002

Titel II. Echtscheiding en scheiding van tafel en bed	1003
Hoofdstuk 1. Echtscheiding	1005
Afdeling 1. Algemeen	1005
§ 1. Historiek en evolutie van het echtscheidingsrecht	1005
§ 2. Echtscheiding en de mensenrechten	1009
§ 3. Juridische kenmerken van de echtscheidingsvordering	1009
A. Persoonlijk karakter	1009
B. Onbeschikbaarheid	1010
C. Onverjaarbaarheid	1011
§ 4. Overgang van de vroegere naar de huidige gronden en procedures	1011
A. Van vijf naar twee echtscheidingsgronden en -procedures	1011
B. Problemen van overgangsrecht: vragen naar het toepasselijk recht in verband met de echtscheidingsgronden	1012
1. Hoofdvorderingen in geval van hoger beroep tegen een vonnis gewezen met toepassing van het oude recht	1012
2. Tegenvorderingen en aanvullende vorderingen, ingesteld na 1 september 2007, na een voordien ingeleide hoofdvordering	1013
Afdeling 2. Echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting van het huwelijk (EOO)	1015
§ 1. Grond tot echtscheiding	1015
A. Begrip “onherstelbare ontwrichting van het huwelijk”	1015
B. Bewijs van de onherstelbare ontwrichting van het huwelijk	1015
1. Bewijs door alle wettelijke middelen	1015
a. Geschriften	1017
(1) Vaststelling van overspel door een gerechtsdeurwaarder	1017
(2) Processtukken	1018
(3) Brieven	1019
(4) Elektronische communicatie	1021
b. Foto's en geluidsdragers	1021
c. Getuigen	1021
d. Deskundigenonderzoek	1023
e. Feitelijke vermoedens	1023
f. Bekentenis en eed	1024
2. Bewijs van een periode van feitelijke scheiding	1024

a. Vereiste duurtijd van de feitelijke scheiding	1025
(1) Gezamenlijke vordering	1025
(2) Eenzijdige vordering	1025
b. Bewijs en aard van de feitelijke scheiding	1025
3. Bewijs via herhaalde echtscheidingsaanvraag	1026
a. Gezamenlijke vordering	1027
b. Eenzijdige vordering	1027
§ 2. Procedure	1028
A. Bevoegde rechtbank	1028
B. Verloop van de procedure	1028
1. Inleiding van het geding	1028
a. Wijzen van gedinginleiding	1028
(1) Gezamenlijke vordering	1028
(2) Eenzijdige vordering	1029
b. Vermeldingen in het gedinginleidend stuk	1029
c. Toe te voegen stukken	1030
2. Persoonlijke verschijning voor de familierechtbank	1031
3. Promotie van alternatieve geschillenoplossing	1032
4. Mogelijkheid tot uitbreiding/wijziging van oorzaak/voorwerp van de vordering – Aanvullende vorderingen en tegenvorderingen	1033
5. Verbod van weergave van de debatten in de pers	1035
6. Uitspraak van de rechtbank	1035
7. Gerechtskosten	1035
8. Betekening van de echtscheidingsuitspraak en kracht van gewijsde	1036
9. Rechtsmiddelen	1037
10. Melding van de definitieve echtscheidingsuitspraak op de huwelijksakte of opmaak van een akte van echtscheiding	1038
§ 3. Voorlopige maatregelen	1039
A. Algemeen	1039
B. Twee manieren om voorlopige maatregelen te bekomen	1041
1. Homologatie van een akkoord	1041
2. Beslissing van de familierechtbank op verzoek	1042
a. Gecombineerde vordering	1042
b. Afzonderlijke vordering	1043
C. Mogelijke maatregelen	1043

1. Verblijfplaats van de echtgenoten	1044
a. Machtiging tot afzonderlijk verblijf	1044
b. Vaststelling van de echtelijke verblijfplaats	1045
2. Alimentatie en ontvangstmachtiging	1045
a. Rol van het schuld criterium bij een onderhoudsvordering tussen echtgenoten tijdens de echtscheidingsprocedure	1046
b. Begroting van de uitkering	1048
(1) Referentiestandaard	1048
(2) Begrotingscriteria	1049
c. <i>Provisio ad litem</i>	1051
3. Maatregelen met betrekking tot de goederen van de echtgenoten	1051
4. Ouderlijk gezag, verblijf en recht op persoonlijk contact	1054
D. Verboden maatregelen	1054
E. Geldingsduur en herziening	1056
1. Geldingsduur	1056
2. Herziening	1057
3. Bijzonderheden	1058
§ 4. Gevolgen van de echtscheiding	1059
A. Algemeen	1059
1. Gevolgen ten aanzien van de persoon van de echtgenoten	1059
a. Tussen echtgenoten	1059
b. Ten aanzien van derden	1060
2. Gevolgen ten aanzien van de goederen van de echtgenoten	1061
a. Tussen echtgenoten	1061
b. Ten aanzien van derden	1061
B. Lot van huwelijksvoordelen en contractuele erfstellingen	1061
1. Principieel verval na echtscheiding	1061
2. Mogelijkheid om het behoud te bedingen	1064
C. Uitkering voor de ex-echtgenoot na echtscheiding	1065
1. Algemeen	1065
a. Evolutie van schulddeterminatie naar compensatie van economische achterstand en voorsprong	1065
b. Overgangsrecht	1066
2. Overeenkomst over de onderhoudsuitkering	1068
3. Recht op een onderhoudsuitkering	1069
a. Principe	1069
b. Uitzonderingen	1070
(1) Zware fout	1070

(2) Geweld tegen de persoon van de andere (ex-)echtgenoot	1073
(3) Staat van behoefte als gevolg van een eenzijdige beslissing die niet was ingegeven door de noden van de familie	1074
c. Bijzonderheden: provisionele uitkering en voorschot	1075
4. Begroting van de onderhoudsuitkering in drie stappen	1076
a. Eerste stap: bepaling van de toepasselijke referentiestandaard	1076
(1) De uitkering moet ten minste de staat van behoefte dekken	1076
(2) De uitkering kan op een hoger bedrag worden begroot, rekening houdend met de aanzienlijke terugval van de economische situatie van de onderhoudsgerechtigde	1078
b. Tweede stap: draagkracht van de onderhoudsgerechtigde	1081
c. Derde stap: draagkracht van de onderhoudsplichtige	1082
5. Beperking van de uitkering tot 1/3 van de inkomsten van de schuldenaar	1083
6. Modaliteiten van de onderhoudsuitkering	1084
a. Duurtijdbeperking	1084
(1) Principieel niet langer dan de duur van het huwelijk	1084
(2) Uitzonderlijke verlenging in geval van buitengewone omstandigheden	1086
b. Automatische indexering	1088
c. Wijzigbaarheid	1088
(1) Criterium: nieuwe omstandigheden onafhankelijk van de wil van partijen	1089
(2) Toepassingen	1089
(3) Mogelijkheid om de onwijzigbaarheid te bedingen	1090
(4) Wijziging als gevolg van de vereffening-verdeling van de huwelijksgemeenschap of de onverdeeldheid tussen ex-echtgenoten	1090
d. Vervanging door een kapitaal of kapitalisatie	1091
(1) Overeenkomst tussen partijen	1091
(2) Rechterlijke beslissing	1092
7. Beëindiging van de onderhoudsuitkering	1092
a. Nieuwe tweerelatie van de onderhoudsgerechtigde	1092
(1) Huwelijk	1092

(2) Wettelijke samenwoning	1093
(3) Feitelijke samenwoning of latrelatie	1093
b. Verzaking	1094
c. Afschaffing	1095
d. Overlijden van de onderhoudsplichtige	1095
e. Overlijden van de onderhoudsgerechtigde	1095
8. Uitvoerbaarheid	1096
a. Beperkte beslagbaarheid	1096
b. Ontvangstmachtiging	1096
c. Misdrijf familieverlating	1096
d. Uitvoerbaarheid bij voorraad van rechtswege	1097
9. Bevoegde rechter	1097
D. Geen bijzondere gevolgen voor de kinderen	1097
1. Uitoefening van ouderlijk gezag	1097
2. Geen verlies van voordelen	1099
Afdeling 3. Echtscheiding door onderlinge toestemming (EOT)	1099
§ 1. Historiek en evolutie	1099
§ 2. Vereisten	1102
A. Volgehouden wil van beide echtgenoten om door onderlinge toestemming uit de echt te scheiden	1102
B. Globale voorafgaande overeenkomsten over alle gevolgen van de echtscheiding	1103
§ 3. Voorafgaande overeenkomsten	1103
A. Regelingsakte	1104
1. Inhoud	1104
2. Vorm	1108
3. Rechtskarakter	1109
4. Uitwerking	1110
B. Familierechtelijke overeenkomst	1111
1. Ouderlijk gezag en verblijf of recht op persoonlijk contact	1111
2. Bijdrage van de echtgenoten in het levensonderhoud, de opvoeding en de passende opleiding van de kinderen	1113
3. Onderhoudsuitkering voor de (ex-)echtgenoot	1116
4. Verdiscontering van het belang van de minderjarige kinderen	1119
§ 4. Procedure	1120
A. Bevoegde rechtbank	1120

B. Verloop van de procedure	1122
1. Neerlegging van het verzoekschrift (met bijlagen)	1122
a. Gezamenlijk verzoekschrift	1122
b. Bijlagen bij het verzoekschrift	1123
2. Principeel schriftelijke procedure	1125
3. Persoonlijke verschijning van de echtgenoten, op vraag	1125
4. Facultatief advies van het Openbaar Ministerie	1126
5. Eventuele bijkomende verschijning in functie van de minder-jarige kinderen	1127
6. Formaliteiten en mogelijke conclusie van het Openbaar Ministerie	1128
7. Uitspraak van de echtscheiding en homologatie van de overeenkomsten over de kinderen	1128
C. Wijzigbaarheid van de voorafgaande overeenkomsten tijdens de procedure	1129
1. Eenzijdig	1129
2. In onderling akkoord	1129
D. Lot van de voorafgaande overeenkomsten na afstand van de procedure	1131
1. Historiek	1131
2. Afstand van de procedure	1132
3. Voorlopige binding van de familierechtelijke overeenkomsten	1133
4. Automatisch wettelijk principe	1135
5. (On)mogelijkheid tot conventionele uitschakeling	1136
E. Rechtsmiddelen	1137
1. Hoger beroep	1137
a. Vonnis dat de EOT uitspreekt	1137
b. Vonnis dat de EOT weigert	1139
2. Voorziening in cassatie	1139
3. Herroeping van het gewijsde	1139
F. Melding van de definitieve echtscheidingsuitspraak op de huwelijksakte of opmaak van een akte van echtscheiding	1140
§ 5. Gevolgen van de echtscheiding	1140
A. Algemeen	1140
1. Tussen ex-echtgenoten	1140
2. Ten aanzien van derden	1141

B. Wijzigbaarheid van de voorafgaande overeenkomsten na echtscheiding	1141
1. In onderling akkoord	1141
2. Op eenzijdig verzoek	1142
a. Regelingsakte	1142
(1) Dwaling en (gewone) benadeling	1143
(2) Misbruik van omstandigheden	1144
b. Overeenkomsten met betrekking tot de kinderen	1145
(1) Uitoefening van ouderlijk gezag en verblijf of recht op persoonlijk contact	1146
(2) Onderhoudsbijdrage voor de kinderen	1147
(3) Permanente saisine	1150
c. Uitkering na echtscheiding voor de gewezen echtgenoot	1152
(1) Van onwijzigbaarheid ...	1152
(2) ... naar principiële wijzigbaarheid	1154
(3) Wettelijke herzieningscriteria	1155
(4) Mogelijkheid om de onwijzigbaarheid te bedingen	1157
(5) Lot van overeenkomsten ondertekend vóór 1 september 2007	1158
(6) Reductie of afschaffing van de uitkering wegens rechtsmisbruik	1160
Hoofdstuk 2. Scheiding van tafel en bed	1163
Afdeling 1. Inhoud van de instelling	1163
Afdeling 2. Gronden	1164
Afdeling 3. Procedure	1165
§ 1. Bevoegde rechter	1165
§ 2. Omzetting van de vordering tot scheiding van tafel en bed in een echtscheidingsvordering en <i>vice versa</i>	1165
Afdeling 4. Gevolgen	1166
§ 1. Ten aanzien van de persoon van de echtgenoten	1166
A. Getrouwheidsplicht	1166
B. Hulpverplichting als grondslag voor onderhoudsplicht	1166

§ 2. Ten aanzien van de goederen van de echtgenoten	1167
§ 3. Ten aanzien van de kinderen	1168
Afdeling 5. Beëindiging	1168
§ 1. Verzoening	1168
§ 2. Overlijden	1169
§ 3. Echtscheiding	1169
 Titel III. Wettelijke samenwoning	 1171
 Hoofdstuk 1. Algemeen	 1173
Afdeling 1. Historiek	1173
Afdeling 2. Verhouding van staat	1174
 Hoofdstuk 2. Grondvoorwaarden	 1179
 Hoofdstuk 3. Vormvoorwaarden	 1185
Afdeling 1. Verklaring van wettelijke samenwoning	1185
§ 1. Persoonlijke verschijning	1185
§ 2. Schriftelijke verklaring	1186
§ 3. Melding in het bevolkingsregister als aanvangspunt van de wettelijke samenwoning	1186
 Afdeling 2. Controlebevoegdheid van de ambtenaar van de burgerlijke stand	 1187
Afdeling 3. Verhaal tegen de weigering om melding te maken van de verklaring	1189
 Hoofdstuk 4. Gevolgen tijdens de wettelijke samenwoning	 1191
Afdeling 1. Primair samenwoningsstelsel	1191
§ 1. Geen persoonsrechtelijke gevolgen	1191
§ 2. Vermogensrechtelijke gevolgen	1191
A. Bescherming van de gezinswoning en het huisraad	1191
B. Plicht tot bijdrage in de lasten van het samenleven	1192

1. Lasten van het samenleven	1192
2. Bijdrageplicht naar mogelijkheden	1192
3. Bijzondere uitvoeringssanctie: de ontvangstmachtiging	1193
C. Hoofdelijke gehoudenheid voor huishoudelijke schulden en opvoedingsschulden	1193
D. Uitschakeling van rechtsgevolgen bij rechtsmisbruik	1194
Afdeling 2. Secundair samenwoningsstelsel	1194
§ 1. Wettelijk stelsel: scheiding van goederen of onverdeelde mede-eigendom	1194
§ 2. Conventioneel stelsel: de notariële wettelijke samenwoningsovereenkomst	1195
A. Notariële akte	1195
B. Bekwaamheid	1196
C. Inhoudelijke mogelijkheden	1196
D. Publiciteit en tegenwerpelijke aan derden	1198
Afdeling 3. Dringende maatregelen	1199
§ 1. Toepassingsvoorwaarde	1199
§ 2. Mogelijke maatregelen	1199
§ 3. Geldingsduur	1200
§ 4. Rechtspleging	1201
Hoofdstuk 5. Beëindiging	1203
Afdeling 1. Oorzaken van ontbinding en ontbindingsprocedure	1203
§ 1. Partijen treden met elkaar in het huwelijk	1203
§ 2. Een van de partijen overlijdt	1204
§ 3. Beëindiging via verklaring	1204
A. In onderlinge overeenstemming	1204
B. Eenzijdig	1205
C. Elektronische overhandiging	1206
D. Melding in het bevolkingsregister als eindpunt van de wettelijke samenwoning	1206
Afdeling 2. Gevolgen	1207
§ 1. Mogelijkheid tot dringende en voorlopige maatregelen	1207

A. Toepassingsvoorwaarde	1207
B. Vervaltermijn	1209
C. Mogelijke maatregelen	1210
D. Geldigheidsduur	1210
E. Rechtspleging	1212
§ 2. Specifieke gevolgen na ontbinding door overlijden	1212
A. Wettelijk erfrecht van de langstlevende wettelijk samenwonende	1212
B. Bijzondere onderhoudsplicht van de langstlevende wettelijk samenwonende partner ten aanzien van de kinderen van de overledene waarvan hij niet de ouder is	1212
Hoofdstuk 6. Nietigverklaring	1213
Afdeling 1. Algemeen	1213
Afdeling 2. Specifieke nietigheidsgronden	1213
Hoofdstuk 7. Evaluatie en toekomstperspectieven	1215
 Titel IV. Feitelijke samenwoning	1217
Hoofdstuk 1. Algemeen	1219
Hoofdstuk 2. Verhoudingen tussen feitelijk samenwonenden onderling	1221
Afdeling 1. Persoonlijke verhoudingen	1221
Afdeling 2. Patrimoniale verhoudingen	1223
§ 1. Goederen	1223
§ 2. Huisdieren	1229
§ 3. Schenkingen en legaten	1229
§ 4. Overeenkomsten onder bezwarende titel	1230

Hoofdstuk 3. Verhoudingen tussen feitelijk samenwonenden en derden	1233
Afdeling 1. Onrechtmatige daad van een derde	1233
Afdeling 2. Huur van de gezinswoning	1234
Afdeling 3. Huishoudelijke schulden	1235
Afdeling 4. Beslag op inboedel	1236